

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Vinnare eller förlorare?

En forskningsöversikt av tävling i skolämnet idrott

Elias Olsson
Estelle Centerstam
Ämneslärarprogrammet med inriktning idrott
och hälsa

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: Examensarbete 1 för gymnasielärare
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2023
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Pär Rylander
Kod: HT23-2940-007-LGID2G

Nyckelord: Idrott och hälsa, tävling, lärare, elever, lärarstudenter, uppfattning

Abstract

Tävlingsaktiviteter har under en tid varit något som debatterats häftigt. Skolinspektionen har tagit en kritisk ståndpunkt till användning av dessa i skolkontext. Vilka uppfattningar finns kring dessa bland skolans övriga aktörer? Syftet med denna forskningsöversikt var att uppmärksamma elevers, lärarstudenters och lärares uppfattningar av tävlingsmoment i skolämnet. Genom sökning i databaserna Educational research complete, ERIC och SPORTDiscus har resultat från nio vetenskapliga artiklar inhämtats. Dessa påvisade att uppfattningen i stor mån var positiv och att tävlingsaktiviteter setts som användbara när de modifierats och fått rätt fokus. Effekter som förbättring av samarbete, sportsmannaanda och ökad motivation lyftes fram av studiernas deltagare. Däremot, i de fall när tävlingsaktiviteten fått fel fokus, påvisades negativa effekter såsom exkluderande av elever, framför allt flickor och lågpresterande elever. Även fysiska och verbala konflikter beskrevs som en följd av tävlingsaktiviteter med huvudfokus på tävlingens utfall. Därmed besatt elever, lärarstudenter och lärare uppfattningen att tävlingsmoment i skolämnet idrott varit användbara och givit positiva effekter när de haft rätt fokus. Forskningsöversikten har understrukt att det finns bristande underlag gällande nordisk forskning inom detta ämne.

Förord

Hur lärare ska använda sig av tävling är något vi båda funderat på under vår utbildning. Vi båda har en tävlingsbakgrund och är positivt inställda till att tävla men kände att vi ville utforska andras perspektiv. Som framtida idrottslärare ansåg vi att det var viktigt att utöka vår kunskap kring övriga aktörers uppfattningar. Vi vill även passa på att tacka vår handledare Konstantin Kougioumtzis.

Arbetsuppgift	Procent utfört av Elias/Estelle
Planering av studien	50/50
Litteratursökning	50/50
Datainsamling	50/50
Analys	50/50
Skrivande	50/50
Layout	50/50

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Syfte	3
	2.1 Frågeställningar	3
3	Bakgrund	4
	3.1 Svensk idrott och hälsa undervisning idag	4
	3.2 Idrott och hälsas styrdokument	4
	3.3 Begreppet tävling	5
	3.4 Skolinspektionens granskning av idrott och hälsa	6
4	Metod.....	8
	4.1 Datainsamling	8
	4.2 Databearbetning	8
5	Resultat.....	9
	5.1 Elevperspektiv	9
	5.2 Lärarstudenters perspektiv	10
	5.3 Yrkesverksamma lärares perspektiv	12
6	Diskussion	14
	6.1 Metoddiskussion	14
	6.2 Resultatdiskussion	15
	6.3 Implikationer.....	18
7	Slutsats	19
8	Referenslista.....	20
9	Bilagor	22

1 Inledning

Flertalet aktiviteter under idrott och hälsa-lektioner innehåller tävlingsmoment (Skolinspektion, 2018). Bollsporter, stafetter och enkla lekar medför ofta lagindelning, där vinnare och förlorare ska utses. Inställningen till tävling hos elever och lärare är splittrad, likaså dess effekter, något vi som lärarstudenter blivit bekanta med under våra VFU-perioder. Även vid tillfällen där läraren inte själv lägger fokus på tävling väljer eleverna ändå gärna att jämföra sina resultat med andra klasskamrater. Vissa ser tävling som motivationshöjande, medan andra väljer att avstå helt. Därmed bildas ett problem kring hur läraren ska förhålla sig till tävlingsmoment i undervisningen.

Barney m.fl. (2019), undersökte före detta elevers inställning till tävling inom idrottsämnet. Resultaten antydde att både kvinnliga och manliga elever, i stor mån, såg tävlingsinslag som något positivt att inkludera i undervisningen. Detta är något som förespråkar en applicering av dessa.

Svenska skolans olika styrdokument såsom läroplaner och ämnesplaner innehåller flera avsnitt som kan sammankopplas till tävling. Däremot finns det betydligt färre specifika formuleringar som skulle förespråka detta (Skolverket, 2010; Skolverket, 2022). Skolinspektionen (2018) rapporterade genom sin granskning att det innehåll och de målsättningar som finns i styrdokumenterna inte efterlevs och uppfylls. I stället ansåg de att lektionsinnehållet motsatte sig skolans värdegrund på grund av för mycket bollspel, lekar, stafetter och tävling i allmänhet. Granskningen påvisade också att en stor andel elever och lärare inte vet hur undervisningen ska utformas.

Då forskningen är relativt begränsad vill vi genom denna översikt öka kunskapen inom detta område. Med hjälp av empiriskt material från relevanta vetenskapliga artiklar vill vi uppmärksamma elevers samt framtida och nuvarande lärares uppfattningar av tävlingsinslag inom skolämnet idrott. Valet av benämningen skolämnet idrott baseras på det faktum att forskningsöversikten även kommer behandla material från en utländsk kontext. Därmed kan inte det svenska ämnet idrott och hälsas namn användas då detta inte fungerar som en direkt översättning av Physical education, den benämning många andra länder har på skolämnet idrott.

2 Syfte

Forskningsöversiktens syfte är att uppmärksamma elevers samt framtida och nuvarande lärares uppfattning av tävlingsmoment i skolämnet idrott. Detta för att synliggöra dessa för verksamma aktörer inom professionen.

2.1 Frågeställningar

Vad är elevers uppfattning av tävlingsmoment inom skolämnet idrott?

Vad är lärarstudenters uppfattning av tävlingsmoment inom skolämnet idrott?

Vad är lärares uppfattning av tävlingsmoment inom skolämnet idrott?

3 Bakgrund

I detta avsnitt kommer en beskrivning av det svenska skolämnet Idrott och hälsa ges samt relevanta avsnitt från grundskolan och gymnasiet styrdokument presenteras. Vidare kommer bakgrunden definiera tävling som begrepp samt lyfta fram vad tidigare forskning inom området funnit för resultat.

3.1 Svensk idrott och hälsa undervisning idag

Idrott och hälsa är i Sverige idag ett obligatoriskt ämne i både grundskola och på gymnasiet. Samtliga gymnasieprogram läser en 100 poängskurs i Idrott och hälsa. Idrott och hälsa-ämnet motiveras genom att eleverna ska lära sig om fysisk aktivitet och hälsa. Utbildningen ska bidra till ett livslångt lärande som ger eleverna förutsättningar till att kunna ta hand om sin hälsa resten av livet (Skolverket, 2010). I Sverige särskiljs Idrott och hälsa från föreningsidrott. Skolämnets fokus är att främja hälsa, medan föreningsidrottens fokus ligger på tävling (Larsson, 2016). I många andra länder särskiljs inte dessa två. Idrottandet har mest betydelse. Ett exempel är amerikansk kultur där eleverna ofta tillhör ett skollag som tävlar för skolan och tränar på skoltid.

Tävling förekommer ofta på skoltid även i Sverige. Lektioner bedrivs i de flesta fall i hallar där det finns basketkorgar, handbollsmål, och linjer målade för att överensstämna med de som används när tävlingsidrott utövas. Detta är hallar där även föreningsidrott bedrivs kvällstid. Platsen för undervisning kan därmed ha stor påverkan på lektionens innehåll. Ett exempel kan vara en skola med nära tillgång till en friidrottsbana som förmodligen har mer undervisningstimmar friidrott än en skola utan samma tillgång. Syftet med aktiviteten påverkas om undervisningen bedrivs på en regelrätt fotbollsplan med linjer eller på en gräsplätt i skogen. Detta påverkar också betydelsen av tävling. Troligtvis blir elever mer tävlingsinriktade när de befinner sig på samma fotbollsplan de på eftermiddagar också har föreningsidrott på, vilket även förekommer även inomhus. Finns det linjer så finns det oftast regler och finns det regler så finns det ett sätt att räkna poäng och därmed har tävlandet igångsatts, även om detta inte varit syftet (Larsson, 2016). De flesta elever i Sverige har någon gång provat på föreningsidrott och de som väljer att fortsätta är ofta de som även trivs bra på idrottslektionerna i skolan. De som inte fortsätter med föreningsidrott tenderar att vara de elever som inte heller gillar idrottsundervisningen (Larsson, 2016).

3.2 Idrott och hälsas styrdokument

För att du som läsare ska kunna bekanta dig med de föreskrifter som elever och lärare har att förhålla sig till följer nu en presentation av dessa. Vi har i denna del av vår bakgrund plockat ut de delar från svenska skolans styrdokument för idrott och hälsa, både kursplan för grundskolan samt ämnesplan för gymnasiet, som har relevans till tävling. Vi har endast använt det centrala innehållet och betygskriterierna från kursen Idrott och hälsa 1 på gymnasiet, då det är denna som är obligatorisk för alla program.

Enligt Skolverkets kursplan för idrott och hälsa i grundskolan (2022) ska undervisningen syfta till att eleverna allsidigt utvecklar sina rörelseförmågor och bildar intresse för att vara fysiskt aktiva. Undervisningen ska utformas så att samtliga elever kan delta i både lektionens aktiviteter och likaså övriga rörelseaktiviteter i skolan. Undervisningen ska bidra till elevens utveckling av god kroppsuppfattning samt tilltro till den egna fysiska förmågan. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att möta flertalet varierade aktiviteter i olika miljöer

och sammanhang. Även utveckla samarbetsförmåga och respekt för andra samt bilda förståelse kring fysisk aktivitets förhållande till fysisk, psykisk och social hälsa.

Kopplat till det specifika centrala innehållet för årskurs 7–9 presenteras följande punkter:

- Komplexa rörelser i lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter...
- Träningslära: konditions-, koordinations-, styrke-, och rörelseträning utifrån olika ändamål och individuella behov.
- Att orientera sig i okända miljöer...
- Planering och genomförande av olika aktiviteter utifrån hur de påverkar olika aspekter av fysisk förmåga och olika aspekter av hälsa.

Betygskriterierna för betyget A i årskurs 7–9 lyder enligt följande:

Eleven genomför rörelseaktiviteter som innefattar komplexa rörelser i olika fysiska sammanhang... . Eleven planerar och genomför rörelse- och friluftaktiviteter på ett väl fungerande sätt utifrån hur de påverkar olika aspekter av fysisk förmåga och olika aspekter av hälsa. Eleven värderar på ett välutvecklat sätt hur olika aktiviteter och andra faktorer påverkar den egna och andras fysiska förmåga och hälsa (Skolverket, 2022).

Enligt Skolverkets ämnesplan för idrott och hälsa på gymnasial nivå (2010) ska undervisningen syfta till att eleverna utvecklar sin kroppsliga förmåga samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera olika rörelseaktiviteter som allsidigt främjar den kroppsliga förmågan. Också bidra till att utveckla intresse att använda rörelseaktiviteter... som en källa för välbefinnande. Undervisningen ska utgöras av fysiska aktiviteter utformade så att alla kan delta och utvecklas utifrån egna förutsättningar. Den ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa fysiska aktiviteter utifrån sina behov, syften och mål. Den ska också behandla... etik och moral i relation till idrottsutövande. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter...

Kopplat till det specifika centrala innehållet för Idrott och hälsa 1 presenteras följande relevanta punkter:

- Den fysiska aktivitetens och livsstilens betydelse för kroppslig förmåga och hälsa.
- Motions- och idrottsaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Träningsmetoder och deras effekter.

Betygskriterierna för betyget A i Idrott och hälsa 1 lyder enligt följande:

Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter, även av komplex karaktär, som utvecklar den kroppsliga förmågan. Eleven kan med säkerhet välja områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med nyanserade omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teorier (Skolverket, 2010).

3.3 Begreppet tävling

Enligt Engström (2010) kan begreppet tävling inom prestationslogiken definieras som en form av prestation i konkurrens med andra. Bedömning krävs för att möjliggöra denna rangordning av prestation och detta med hjälp av kriterier, exempelvis antal gjorda poäng, snabbast tid eller högst hopp. Denna logik antyder att det inte är möjligt att bedöma resultatet som bra eller dåligt utan att sätta bedriften i relation till vad andra presterat. Genom detta är verksamheten formaliserad. Regler för vad som, och hur något ska göras har uttalats och

dessa styr aktivitetens utformande. Drivkraften blir därmed att placera sig högt, helst som segrare och förhoppningsvis sätta nya rekord. Presterar du inte tillräckligt goda resultat finns risken att du framstår som misslyckad. Engström (2010) förklarar också att det är viktigt att de som deltar finner det stimulerande att tävla inom dessa premisser och att de är villiga att göra sitt bästa för att följa kriterierna för tävlandet samt nå så goda resultat de bara kan.

3.4 Skolinspektionens granskning av idrott och hälsa

Skolinspektionen genomförde 2018 en kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa för elever i årskurs 7–9. 93 skolor granskades genom elevenkäter, och i 22 av dessa skolor utförde Skolinspektionen fysiska besök samt observationer av lektioner. Granskningen resultat påvisade att bollekar och fysisk aktivitet får flest lektionstimmar under ett år. Enligt observationerna upplever eleverna det mer givande när fokus legat på rörelseglädje där aktiviteten rekonstruerats från de officiella reglerna vid lektioner med bollslag. Negativa exempel uppges vara lektioner där bollsport utövats med spel i stora lag och efter officiella regler, exempelvis 11-mannafotboll. Det är svårt för de elever som inte spelar fotboll på fritiden att bidra till spelet och vara aktivt deltagande (Skolinspektionen, 2018). Aggerholm m.fl. (2018) sammanställde forskning om tävling inom skolämnet idrott och hälsa. De redovisade flertal studier som visar på att elevernas deltagande i tävlingsmoment beror på hur duktiga de är inom den specifika idrotten. Lägre skicklighet leder till mindre deltagande. Tävlingsmoment missgynnar därmed de elever som inte är lika duktiga. När skolämnet idrott och hälsa blir för likt föreningsidrotten finns det elever som får negativa upplevelser av ämnet och därmed bestämmer sig för att de ogillar idrott och också ogillar fysisk aktivitet. Exempelvis när en idrottslektion utövar idrott med samma regler och plan som föreningsidrotten. Aktiviteter med hög konkurrens bidrar till att stärka ojämlikheten då framför allt kvinnor känner sig utanför och väljer att inte delta på idrottslektionerna (Aggerholm m.fl., 2018).

Enligt Skolinspektionens (2018) granskning förekommer även tävling i konditionsmoment. Negativa exempel från granskade skolor innefattar när fokus lagts mer på fysisk aktivitet och prestation än kunskap och lärande. När tävlingsinslag används på styrke- och konditionslektioner efterfrågas eleverna ta i sitt yttersta, vilket också gör skillnaderna på elevernas kroppsliga fysik väldigt tydliga och sätter dessa i fokus framför kunskapsinläring. En annan negativ aspekt kopplat till tävling som lyfts via granskningen dåligt beteende bland elever och skapande av konflikter. Enligt elevers enkätsvar samt genomförda observationer från verkligheten är det ofta tävlingsmoment på idrottslektionerna som bidrar till fula ord, suckar, kommentarer, hårda bollar och knuffande. Detta leder till att elever inte känner sig trygga på lektionerna och i vissa fall avstår från att delta (Skolinspektionen, 2018).

Aggerholm m.fl (2018) lyfter också resultat från forskning som visar att tävling kan vara motiverande då vissa elever uppfattar det som meningsfullt. Lärarnas utmaning är att göra undervisningen meningsfull för samtliga elever då det ofta är stora nivåskillnader i klassen. Lärare upplever att det är svårt att konstruera undervisning som är lika meningsfull för alla elever, vissa elever behöver tävla och vissa inte. Tävling kan också stärka elevernas karaktär genom att utveckla deras mod och lojalitet till ett lag. Däremot kan det också bidra till negativa karaktärsdrag såsom vinnarskallar. Att vinna får all betydelse oavsett hur elak eller våldsam man kan bli. En stor skillnad mellan idrott och hälsa i skolan och föreningsidrott utanför är att i den senare är deltagandet frivilligt och alla i laget har ett gemensamt mål. Barnen får i föreningsidrotten själva välja vilken idrott de vill hålla på med. I skolan är idrott och hälsa ett obligatoriskt ämne där elever i samma klass kan ha olika mål. Ofta är grupperna

inom föreningsidrott homogena, där utövarna har samma kön och liknande ålder. Detta är inte alltid fallet i skolmiljö där grupperna oftast är heterogena (Aggerholm m.fl., 2018).

4 Metod

I metodavsnittet ges en beskrivning av hur forskningsöversiktens data samlats in samt bearbetats.

4.1 Datainsamling

För att samla in data till denna forskningsöversikt har det genomförts en sökning i databaserna Educational research complete, ERIC och SPORTDiscus. Sökningen har skett via sökmotorn EBSCOhost. Sökorden har baserats på syfte och frågeställningar. Därmed blev de slutgiltiga sökorden följande: “Competi*”, “physical education”, “teachers OR students” och “attitudes OR perceptions OR opinions OR thoughts OR feelings OR beliefs”. Trunkering av ordet competi* gjordes för att inkludera ett större antal artiklar kopplade till tävling än vad enbart “competition” hade gjort. På övriga sökord fanns “OR” med mellan olika synonymer för att utöka alternativen av artiklar oberoende ordval från författare till dessa. För att sammanlänka sökorden användes booleska operatorerna “AND”. Sökorden är formulerade på engelska då det är detta språk efterfrågade artiklar är skrivna på. Detta gav följande sökning: “competi*” AND “physical education” AND “teachers OR students” AND “attitudes OR perceptions OR opinions OR thoughts OR feelings OR beliefs”.

För att limitera antalet artikelträffar har följande kriterier använts i databassökningen:

- Endast peer-reviewed
- Endast i full text
- Endast skrivna på engelska
- Endast skrivna mellan 2011–2023
- Endast icke-dubletter

Denna sökning ledde till 198 träffar på olika artiklar. Rubrikerna på dessa artiklar har lästs och därefter har de irrelevanta sållats bort. Detta gav 41 artiklar vars abstracts har gått igenom. Utifrån lästa abstracts har de 17 artiklar som uppfattades mest relevanta valts ut till att läsas igenom fullständigt. Efter detta har de 9 mest givande artiklarna använts i forskningsöversikten. De artiklar som exkluderats har därmed inte givit resultat med användbarhet till att besvara syfte och frågeställningar.

4.2 Databearbetning

De nio artiklar som valdes ut har bearbetats och analyserats först var för sig. Därefter har artiklarna kategoriserats där tre artiklar kopplades till frågeställningen om lärares uppfattning, tre artiklar till frågeställningen om elevers uppfattning och tre artiklar till frågeställningen om lärarstudenters uppfattning. Vidare kunde underteman inom varje perspektiv urskiljas när artiklarna jämförts med varandra.

De artiklar som använts för att samla in empiriskt material har bearbetats och kvalitetsgranskats enligt de kvalitetskriterier som bifogats som en mall bestående av 17 frågor. Detta för att granska varje artikels vetenskapliga kvalitet. Därmed har varje artikel analyserats genom att besvara dessa 17 frågor med antingen svaret: “ja”, “nej” eller “oförmögen att svara”. Baserat på svaren har varje artikel fått ett visst antal poäng, 1 poäng för “ja” 0 poäng för “nej” eller “oförmögen att svara”. Den slutliga poängsumman skrivs upp som $x/17$ möjliga poäng. Ju högre poängsumma desto högre vetenskaplig kvalitet på artikeln. En artikelöversikt har återgivits via bilaga 4. I denna kan författare, år för publikation, design, syfte, metod, urval och slutsats avläsas. I artikelöversiktens tabell går det även att avläsa artiklarnas kvalitetsnivå i form av poängsumma efter kvalitetsgranskning.

5 Resultat

Inledningsvis presenteras elevers perspektiv på tävlingsaktiviteter i skolämnet idrott. Deras positiva och negativa upplevelser samt hur uppfattningarna varierat beroende på elevers färdighetsnivåer och kön. Därefter presenteras lärarstudenters perspektiv. Vilken effekt deras tävlingsbakgrund haft på deras egen undervisning, vilka uppfattningar de fått från sina elever samt deras syn på modifiering av tävlingsaktiviteter. Till sist presenteras lärares perspektiv. Hur de går till väga för att inkludera så många elever som möjligt. Även deras syn på en könsuppdelad undervisning samt argument för användning av tävlingsaktiviteter.

5.1 Elevperspektiv

5.1.1 Positiva upplevelser

Resultat från en studie påvisade positiva upplevelser från elever gällande tävlingsaktiviteter i undervisning inom skolämnet idrott (Bernstein m.fl., 2015). Elever i åldrarna 10–14 år fick här testa på en form av digitalt dansprogram. Den första aktiviteten i denna undersökning hade enbart ett rekreativt syfte där inget fokus låg på varken vem som segrade eller poängsumma. Därefter intervjuades eleverna om vilka känslor de uppfattade i samband med aktiviteten. Den andra aktiviteten hade prestation som huvudfokus där eleverna instruerades att försöka nå så hög poängsumma som möjligt. Eleverna fick även här uppge sina känslor efter avslutad aktivitet. Glädje och aktiv var två känslor som eleverna i större mån uttryckte vid resultatbaserad aktivitet jämfört med den rekreationsbaserade aktiviteten (Bernstein m.fl., 2015). Resultat från en annan studie bekräftar elevers uppfattning om tävlingsaktiviteter som något roligt och observationer från undersökare tydde på upprymda och exalterade elever i samband med genomförda intervjuer (Bernstein m.fl., 2011). Elever från denna studie benämnde upplevd progression som positiv uppfattning inom tävlingsaktivitet. En elev exemplifierade detta när denne gått från att till en början inte kunna utföra något till att sedan klara av detta i samband med en spelsituation inom en tävlingsaktivitet. Vidare presenterar elever från Bernstein m.fl.s undersökning (2011) upplevd lagsammanhållning och gott samarbete som positiva upplevelser i samband med tävlingsaktivitet. Eleverna beskrev att tävlingspåslag gav motivation till att göra sitt yttersta. Utmaning uppgav en elev från denna studie som en motivationsfaktor från tävling.

5.1.2 Negativa upplevelser

Elever beskrev att tävlingsaktiviteters fokus kan hamna fel. Exempel på detta innefattade när fokus på att applicera rätt regler premierades framför samarbete. Andra exempel var då tävlingsaktiviteter i skolkontext efterliknat föreningsidrott i för stor mån. När detta blivit fallet uppgav elever att ett klimat där vissa elever inte välkomnats och inte vågat ta plats skapats (Fagrell m.fl., 2012). Även Bernstein m.fl. (2011) lyfter genom sina intervjuer att vissa elever uppfattade sig som exkluderade inom laget, exempelvis genom att alla inte fick bollen lika mycket inom tävlingsaktivitet. Ojämn lagindelning från läraren gav en elev från denna studie som exempel på en negativ upplevelse som tävlingsaktiviteter kunnat medföra. Vidare negativa upplevelser som uppfattats från elever när tävlingsatmosfären tog över aktiviteten innefattade klagomål från andra elever inom laget, att vinnarna agerade hånfullt eller att förlorarna tog förlusten på för stort allvar. Resultat från Bernstein m.fl. (2015) påvisade en ökning av obehag i samband med resultatnriktad aktivitet jämfört med aktivitet med rekreativt syfte. 4,8% av eleverna i denna undersökning uppgav förlust som en del de ogillade med den resultatnriktade aktiviteten. Studien synliggjorde också att tävlingspåslag kan ge upphov till nervositet och genans hos eleverna. Exempel från eleverna i denna studie på

varför de ogillade tävlingsaktiviteter innefattade rädsla för att skada sig när deltagare blev för våldsamma i spelsituationer. Ett annat exempel var att deltagare fuskade och tog tävlingen på för stort allvar. Elever som inte ansåg sig vara tävlingsinriktade personer uppgav att de tyckte att aktiviteterna var tråkiga.

5.1.3 Skilda uppfattningar beroende på färdighetsnivå och kön

Bernstein m.fl. (2011) kategoriserade elever i sin undersökning i tre olika grupper utifrån deras färdighetsnivåer. De högpresterande eleverna uppgav att de upplevde mindre press vid tävlingsaktiviteter i skolundervisningen jämfört med vad de fått uppleva i samband med deras tävlingsidrottande. De ansåg att fokus låg mer på lärandet och att ha roligt ihop med sina kamrater. Tävlingens utfall på idrottslektionen var därmed inte av samma betydelse vilket minskade hur seriöst eleverna såg på en vinst eller förlust. Fagrell m.fl. (2012) beskriver hur de mer skickliga eleverna kunde känna sig bra då de involverade de mindre skickliga eleverna genom att exempelvis passa till dessa i spelsituationer. Observationer som genomfördes i denna studie påvisade däremot att när tävlingsaktiviteten blev mer seriös återtog de mer skickliga elever kommandot. Även Bernstein m.fl. (2011) beskriver att rollfördelning var av stor vikt vid tävlingsaktiviteter och att högpresterande elever tenderade att ta en mer framträdande roll. En annan studie av Bernstein m.fl. (2015) påvisade att högpresterande elever i störst utsträckning uppskattade resultatbaserade aktiviteter. Resultaten baserades på en jämförelse av elevers upplevda känslor i samband med en rekreationsbaserad respektive resultatnriktad dansaktivitet. Medelpresterande elever beskrev också tävlingsaktivitet som något positivt (Bernstein m.fl., 2011). Faktorer till varför innefattade att en utmanande miljö sporrade dem och bidrog med motivation till att göra sitt yttersta. Fagrell m.fl. (2012) beskriver att mindre skickliga elever tenderade att exkluderas i spelsituationer då de gömde sig undan. Samarbete lyftes som en positiv aspekt med tävlingsaktivitet av lågpresterande elever (Bernstein m.fl., 2011). Fagrell m.fl. (2012) lyfter fram att elevers inställning till och upplevelse av tävlingsaktiviteter varierar beroende på kön. Flickorna som intervjuades uttryckte en mer negativ inställning än pojkarna. Detta sammanlänkar författarna med att fler pojkar än flickor också rankade ämnet högt. Pojkarna uppgavs också vara nöjdare med sina prestationer och hade en mer positiv kroppssyn. Genom studien framträdde det att pojkar deltog i både tävlingsaktiviteter och undervisningens övriga moment i större utsträckning än flickor gjorde.

5.2 Lärarstudenters perspektiv

5.2.1 Lärarstudenters tävlingsbakgrund

Harvey & O'Donovan (2013) genomförde en studie där lärarstudenter fick föra journalanteckningar. Resultaten påvisade att deras uppfattning om tävling ofta formas genom tidigare erfarenheter i livet, innan påbörjad lärarutbildning. När de fått uppleva framgång i lagsport som unga var det stor chans att de som vuxna gillade idén om att konkurrens kan utveckla eleverna. Detta överensstämmer med forskning utförd av Bernstein m.fl. (2021), där lärarstudenters egen inställning visade sig ha stor betydelse för deras instruktioner till eleverna. En lärarstudent exemplifierade detta genom hennes försök att uppmuntra sina elever under tävlingsaktivitetens gång då detta var något hon själv hade uppskattat när hon tävlat. En annan lärarstudent uppfattade tävling som en central del i sitt liv och menade att han kunde förstå vad eleverna gick igenom när de befann sig i en tävlingssituation. Därmed uppfattade han en stark relation till eleverna då de gick igenom samma sak som han själv en gång gjort (Bernstein m.fl., 2021). På utbildningen förstärks

gärna lärarstudenternas förkärlek till sport och tävling (Harvey & O'Donovan, 2013). Detta är något som resulterat i att många lärarstudenter planerat att fortsätta föra en undervisning med stora inslag av traditionell sport och lagidrott vilket i sin tur visat sig bidra till tävling. Lärarstudenter från en annan undersökning såg tävlingsaktiviteter som en viktig del i undervisningen då det är en central del av hela livet (Bernstein m.fl., 2013).

5.2.2 Tävländets effekter

Tävling bygger karaktär och förbereder eleverna för livet. Eleverna ska lära sig att arbeta hårt för att lyckas i arbetslivet. Dessa argument använde lärarstudenter som rättfärdigande för deras användning av tävlingsaktiviteter i idrottsämnet (Harvey & O'Donovan, 2013). Många av lärarstudenterna från denna undersökning beskrev konkurrens från en positiv synvinkel då det ansågs bära ett högt värde socialt och moraliskt. De beskrev att tävling kunde bidra till att eleverna lärde sig samarbeta inom ett lag. En annan undersökning av lärarstudenters attityd till tävling i idrottsämnet lyfte fram den positiva aspekten av tävlingsaktiviteter som främjande för strukturskapande i idrottsundervisning (Bernstein m.fl., 2013). Detta genom organisering av positioner, regler samt genom att använda inlärd färdigheter i spelmiljö. Tävlingsaktiviteter benämndes också som intresseväckande och motiverande för eleverna. Lärarstudenter ansåg att spelsituationer som uppstod inom tävlingsaktiviteter kunde främja elevernas färdighetsinläring. En lärarstudent underströk dock att tävlingens utfall inte får bli huvudfokus. Han menade att lärarutbildningen förespråkade ett synsätt på färdighetsinläring hos eleverna som huvudsakliga målet inom varje aktivitet (Bernstein m.fl., 2013).

Vidare ansåg lärarstudenter att tävlingsaktivitet inte enbart handlar om att vinna eller förlora utan även om rättvist spel och att ge allt man har (Harvey & O'Donovan, 2013). Däremot beskrev lärarstudenterna en oro över att vissa elevers vinnarskallar tenderade att bli för framträdande. Att tävling kan uppmuntra en attityd att vinna till varje pris oavsett vem man skadar på vägen. Lärarstudenter antydde att det var viktigt att lyfta in fairplay, exempelvis för att uppmuntra till god sportsmannaanda, samt få en sund konkurrens och hälsosam tävling. Det fanns även lärarstudenter från denna undersökning som nämnde att elever med mindre skicklighet inte gynnas av tävling utan får negativa erfarenheter då de har svårt att delta eller lätt blir lämnade utanför på grund av att de är mindre skickliga (Harvey & O'Donovan, 2013). Även observationer från Bernstein m.fl. (2013) påvisade denna problematik.

5.2.3 Syn på modifiering

Planering och modifiering av aktiviteten var essentiell enligt flera lärarstudenter. De betonade vikten av att aktivera så många elever som möjligt. Vid observationer framgick däremot att flera lärarstudenter hade svårt att modifiera aktiviteterna, särskilt när det kom till undervisning av elever med olika färdighetsnivåer. En anledning till detta beskrev en lärarstudent genom att då han själv hade en idrottsbakgrund där han tävlat på hög nivå kunde han inte relatera på samma sätt till elever med lägre färdigheter eftersom han var van vid en högpresterande miljö (Bernstein m.fl., 2013).

Ett framträdande tema från studien var att lärarstudenterna börjat använda modifieringar av tävlingsaktiviteter då det var något de fått lära sig genom sin utbildning. Detta gjorde de för att inkludera fler elever. Ett exempel på detta beskrev en lärarstudent som hade fått stoppa en aktivitet när tävlingen fick för stor betydelse. Denna problematik beskrev en annan lärarstudent, att tävlingens utgång kunde överskugga elevers möjlighet att nå eftersträvar färdigheter (Bernstein m.fl., 2021).

Flera lärarstudenter hade en uppfattning om att deras elevers färdigheter inte var på samma nivå som elever hade haft under deras egen skolgång. Problematik som en lärarstudent lyfte kring detta var att aktiviteter och moment i undervisningen som han uppfattade som enkla var för svåra för eleverna att utföra (Bernstein m.fl. 2021). I denna undersökning av Bernstein m.fl. (2021) genomfördes intervjuer vid påbörjad respektive avslutad lärarutbildning. De förberedande intervjuerna påvisade ett fokus från lärarstudenterna på spelsituationer och elevbeteenden snarare än färdighetsinläring och anpassning av aktivitet utifrån ålder och skicklighet på eleverna. De avslutande intervjuerna tydde på att lärarstudenternas fokus skiftat under utbildningens gång till en utbildning med mer fokus på det senare.

5.3 Yrkesverksamma lärares perspektiv

5.3.1 Modifiering för inkludering

Bernstein m.fl. (2022) sammanställde resultat från en undersökning grundad på insamlat material från olika grupper på sociala mediet Facebook med aktiva idrottslärare. Forskarna hade följt inlägg och diskussioner angående tävlingsmoment i skolan. Åsikterna bland lärare varierade, en del var positivt inställda och andra negativt inställda till tävling. Många av lärarna besatt en uppfattning att det fanns positiva effekter av ett modifierat spel. Genom att göra om spelets riktiga regler till en enklare variant skulle alla kunna delta. Modifiering ansåg lärarna gav eleverna den utveckling som behövdes för att sedan kunna delta i det riktiga spelet. Det riktiga spelet uppgav flera lärare som slutliga målet, men träning för att nå dit kunde ske genom modifierade spel för att öka deltagandet och på så sätt aktivera elever och få de lära sig mer (Bernstein m.fl., 2022). I en annan studie genomförd i Australien ansåg en manlig lärare med 11 års yrkesverksamhet att modifierat spel är ett sätt att få fler flickor att delta (Murphy m.fl., 2014). Han lyfte att det oftast är de som exkluderas i tävlingssammanhang. Hans lösning var att poäng gjorda av flickor hade dubbelt värde, eller att vartannat mål måste vara av en flicka, eller att alla flickor måste ha rört bollen innan det får göras mål. En annan lärare, som också var den yngsta, från samma undersökningsgrupp motsatte sig detta förslag direkt. Att modifiera spel på detta sätt ansåg hon var förnedrande och något som i stället förstärker den manliga dominansen. Hon uppgav att detta inte hjälper flickorna med sin negativt upplevda självkänsla och inte heller får de att involveras mer i tävlingsmoment. Hon ansåg att man borde ha mindre konkurrensbaserade aktiviteter för att få fler kvinnor att delta på idrottslektionerna (Murphy m.fl., 2014).

En lärare från en annan undersökning argumenterade också för modifierade spel då dessa kan ses som en möjlighet utökad deltagande då elever slipper känna att de sviks av sin fysiska form även när de inte är idrottare. Tips på modifieringar från denna lärare innefattade att använda mindre planer eller mindre lag vilket möjliggör att alla kan delta utan att känna sig utpekade för att de har sämre fysisk form (Bernstein m.fl., 2022). De lärare som hade negativ syn på modifierade spel lyfte argumentet att tävlingsidrottare då skulle få träna på fel sätt. De ansåg att dessa elever måste få spela efter de riktiga reglerna för att kunna utvecklas inom sporten. En del lärare uppgav att de ibland känner press från lagidrottande elevers tränare. Ett exempel var en lärare som ansåg att det är viktigt att skolans basketlag vinner, därför måste eleverna tränas med det som utgångspunkt (Bernstein m.fl., 2022).

Inkludering av alla elever var något som många lärare upplevde som svårt (Bernstein m.fl., 2022). Att ge alla elever mening och utvecklingsmöjligheter när det ofta är stora nivåskillnader mellan elever som idrottar och inte idrottar angav lärarna skapade svårigheter, då de inte visste hur lektioner skulle konstrueras. En lärare lyfte att lärare inom idrottsämnet

ofta är före detta tävlingsidrottare som är passionerade inom idrott. Dock var läraren medveten om att en lärare med passion inom idrott inte alltid vet bäst om alla barns behov (Bernstein m.fl. 2022). En annan fråga som lärare från denna studie ansåg borde tas i beaktning var varför så många barn slutar på lagidrott. En lärare trodde detta kunde bero på att tävling tas på för stort allvar och sätter för mycket press på barn (Bernstein m.fl., 2022).

5.3.2 Könsuppdelad undervisning

I en fallstudie från Australien var alla deltagande lärare i undersökningen överens om att könsuppdelad undervisning hade kunnat vara positivt. De ansåg att detta skulle kunna öka deltagandet inom tävlingsaktiviteter. Lärarna ansåg att elever av olika kön inte deltar med samma villkor. Dock beskrev lärarna detta förslag som omöjligt att applicera i praktiken då det skulle krävas för mycket tid och resurser (Murphy m.fl., 2014). Lärare från Bernstein m.fl.s (2022) undersökning diskuterade också detta förslag. Vissa lärare hävdade att flickor såg pojkar som för aggressiva i tävlingsmoment. Därför trodde dessa lärare att fler flickor skulle börja delta genom denna uppdelning. Dessa lärare ansåg att uppdelning skulle ge flickorna en mer rättvis chans. En del lärare trodde att pojkarna också skulle fokusera bättre när de inte behöver tänka på att imponera på flickorna (Bernstein m.fl., 2022). Samtidigt fanns det lärare från en annan studie som var helt emot uppdelning av kön. Resonemanget som presenterades mot detta var att andra ämnen inte separeras utifrån kön (Bernstein m.fl., 2022).

5.3.3 Argument för tävling

Att använda elimineringsspel där förlorare åker ut ansågs av många lärare vara olämpligt. Vissa lärare uttryckte att poängräknande i spel också är en olämplig metod att använda i skolan. Samtidigt fanns det lärare som såg tävling som ett redskap för att skapa motivation och engagemang hos eleverna (Bernstein m.fl., 2022). I en undersökning med 15 lärare som besatt minst 10 års yrkeserfarenhet visade det sig att flertalet använde tävling som motivationskälla för eleverna. Lärarna i denna studie ansåg att tävling kunde väcka intresse hos de elever som kommit till lektionen med en negativ inställning (Deliligilka m.fl., 2020). Vidare ansåg lärare att dagens ungdomar måste lära sig vinna och förlora. De menade att eleverna måste tuffa till sig, exempelvis genom att räkna poäng och se vem som förlorar. Detta benämnde lärarna som ett lärande för livet då vardagen handlar om medgångar och motgångar. Därmed beskrev lärarna det som bra för eleverna att förstå att de måste kämpa för en vinst och ibland behöva acceptera en förlust. Eleverna får på så sätt bygga karaktär (Bernstein m.fl., 2022).

En annan lärare motiverade användandet av tävling som ett sätt att bygga sportsmannaanda hos eleverna. Denne uppgav att det kan vara nyttigt att lära sig vara en bra förlorare eller vinnare, något läraren såg som en del av den dolda läroplanen (Bernstein m.fl., 2022). Lärare i en annan undersökning beskrev också att fokus vid tävlingsaktivitet bör ligga på att uppmuntra sportsmannaanda, samarbete och fairplay.

En annan viktig aspekt som lärarna lyfte fram angående tävling var att det är viktigt att eleverna besitter tillräckliga färdigheter för att kunna medverka i tävlingsaktivitet. Lärarna ansåg att tävling också kan bidra till rollfördelning, där en elev kan få vara domare och en annan tränare. Lärarna såg det som positivt att eleverna kan få prova på ansvaret som rollerna innebär. Lärarna poängterade att det är viktigt att hela tiden sträva efter ett positivt klimat där eleverna engageras och känner sig tillfredsställda (Deliligilka m.fl., 2020).

6 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras forskningsöversiktens metod. Diskussionen lyfter formulering av frågeställningar och sökord samt val av databaser och kriterier för exklusion och inklusion av artiklar. Vidare diskuteras utfallet av artiklarnas kvalitetsgranskning följt av diskussion kring metodens styrkor och svagheter.

6.1 Metoddiskussion

Vi bildade oss snabbt en uppfattning om vilket ämne vi båda ville utforska kring och kunde därmed tidigt börja formulera syfte, frågeställningar och därefter börja testsöka med olika sökord. I samråd med vår handledare valde vi att definiera begreppet tävling som en prestation i konkurrens med andra och detta hade vi i åtanke när vi sedan valde ut artiklar för att finna relevanta studier. Frågeställningen omformulerades vid olika tillfällen då vi insåg att det skulle bli för omfattande att inkludera både inställning till och upplevelser av, samt effekter på lärandet i samband med tävlingsaktiviteter i skolämnet idrott. Därmed valde vi att endast undersöka inställning till och upplevelser av detta. Vi insåg att det fanns flertalet studier på lärarstudenter och valde därför att inkludera även deras perspektiv utöver de ursprungliga perspektiv, elev och lärare, vi bestämt oss för. Därmed fick vi in flera olika aktörer inom skolans perspektiv och resultat från de redan yrkesverksamma, samt framtida lärarna.

Vår sökning skedde genom tre olika databaser. Dessa bestod av EBSCOhost, ERIC och SPORTDiscus. Vi ansåg att tre databaser kunde förse oss med ett högre antal artiklar att välja från än bara en. Användandet av just dessa tre databaser baserades på vår handledares rekommendationer. Dessa angavs som de tre databaserna starkast sammanlänkande till forskning inom idrott och hälsa-professionen.

I databassökningen har exklusions-, respektive inklusionskriterier använts för att förfina antalet artiklar. Vi valde att endast inkludera artiklar som var peer reviewed för att försäkra oss om att artiklarna granskats ordentligt innan de publicerats. Vi inkluderade endast artiklar publicerade från 2011 och framåt. Motiveringen bakom detta var att vi ansåg att artiklar skrivna innan detta inte har samma relevans till dagens skolkontext. Vi valde att exkludera alla artiklar skrivna på annat språk än engelska då vi ansåg att dessa skulle bli svåra att förstå. Vi exkluderade även dubletter och artiklar som inte fanns tillgängliga i full text-format. Vid vår kvalitetsgranskning har samtliga artiklar fått poängantal $x/17$ oberoende av vilken typ av studie det varit. Eftersom vissa frågor endast kunnat ge poäng i de fall då det gällt interventions- eller kvantitativa studier bör detta beaktas när artikelns vetenskapliga kvalitet bedöms. Därmed har vissa artiklar fått 0 poäng på frågor de varit oförmögna att svara på grund av att frågan inte varit applicerbar på denna typ av artikel.

Vår forskningsöversikt bestod av en kvantitativ och åtta kvalitativa studier. Den kvantitativa studien undersökte en större mängd elever via frågeformulär, medan de kvalitativa studierna undersökt via diskussioner, intervjuer, journalanteckningar och observationer. Genom en större blandning av kvantitativa och kvalitativa studier hade vi kunnat få mer bredd i översikten. Därmed blir en svaghet med vårt arbete att antalet personer som undersökts inte är så högt som det kunnat vara genom att inkludera fler kvantitativa studier.

En annan svaghet är avsaknaden av studier genomförda i närområdet. Endast en av de nio studierna presenterar resultat från en svensk skolkontext. Inledningsvis ville vi använda artiklar från ett geografiskt närområde och helst hålla oss till nordiska undersökningar. Vi

insåg dock att det inte fanns tillräckligt med underlag och fick därmed vidga våra vyer. Källorna i vårt arbete är därför hämtade från olika delar av världen. Exempelvis har vi i vår inledning en amerikansk studie och i bakgrunden en norsk forskningssammanställning samt Skolinspektionens granskning som är genomförd i Sverige. Därmed är elevers, lärarstudenters och lärares perspektiv kanske inte i samtliga fall jämförbara med svenska aktörers perspektiv. Bland annat skiljer sig både svensk idrott och hälsa-undervisning, dess styrdokument och allmän idrottskultur från exempelvis en amerikansk sådan. Majoriteten av våra studiers urval bestod av amerikanska deltagare. I USA heter idrottsämnet Physical Education medan vi i Sverige väver in hälso-begreppet i undervisningens namn. Detta är något vi anser tyder på olika fokus. I USA är det också vanligt att ha skollag inom olika tävlingsaktiviteter, medan vi i Sverige låter eleverna genomföra sådan typ av tävling i sin föreningsidrott. Samtidigt bör understrykas att elever, lärarstudenter och lärare världen över fortfarande skulle kunna ha en gemensam syn.

En annan eventuell svaghet är att Bernstein är medförfattare till fem av nio använda studier. Detta kan påverka resultatet och ge ett smalare perspektiv. Med kritiskt synsätt angående detta hade Bernstein i sina undersökningar sökt en viss typ av resultat vilket inte gett tillräcklig nyansering av de inhämtade resultaten.

Styrkor med vårt arbete är att granskningsprocessen tyder på att våra valda artiklar har en genomgående hög vetenskaplig kvalitet då samtliga artiklar uppnått en hög poängsumma. Våra sökord har varit väl formulerade så de försett oss med en bra mängd artiklar utan att någon manuell sökning varit nödvändig. Vi anser att vår systematiskt genomförda urvalsprocess givit oss användbara vetenskapliga artiklar med relevanta resultat. Genom att använda tre olika frågeställningar har vi fått in perspektiv från elever, framtida lärare och yrkesverksamma lärare vilket framfört olika uppfattningar. Genom att välja ut tre olika artiklar per perspektiv anser vi också att resultatinhämtningen är jämnt fördelad per perspektiv. Färdighetsnivå, tävlingsbakgrund, ursprung och ålder har varierat bland deltagarna. Likaså erfarenhet och år av yrkesverksamhet bland lärare. Därmed anser vi att vår forskningsöversikt undersökt deltagare från olika förhållanden, något som nyanserar arbetet.

6.2 Resultatdiskussion

I detta avsnitt kommer de inhämtade resultaten med tidigare forskning, granskningar och styrdokument. Forskningsöversiktens frågeställningar diskuteras i tur och ordning. Därmed inleds diskussionen med elevers uppfattningar följt av lärarstudenters och sedan lärares. Till sist diskuteras implikationer på lärarnivå och elevnivå.

6.2.1 Elevers uppfattningar

För att besvara den första frågeställningen har resultat från tre olika vetenskapliga artiklar använts. Dessa tre artiklar har alla undersökt uppfattningar av tävlingsaktivitet inom skolämnet från ett elevperspektiv (Bernstein m.fl., 2015; Bernstein, m.fl., 2011; Fagrell m.fl., 2012). Samtliga tre påvisade att elever ofta har positiva upplevelser från tävlingsaktivitet i skolämnet idrott. Exempelvis uttryckte eleverna glädje och aktiv som känslor i samband med tävlingsinriktad aktivitet. Flera elever uppfattade dessa inslag som roliga. Observationer påvisade att de var exalterade och upprymda när dessa aktiviteter diskuterades under intervjuer. Tävlingsaktivitet ansågs av eleverna vara något som kunde främja samarbete, höja motivation och bidra till progression av färdigheter. Aggerholm m.fl.s (2018) sammanställning lyfter även de positiva aspekter bland annat att många elever ser tävlingsaktivitet som meningsfullt då det kan ge motivation, stärka mod och lojalitet till sin grupp. Däremot påvisas negativa upplevelser från Aggerholm m.fl.s (2018) tidigare

forskning. Exempelvis exkluderas ofta de elever som inte besitter tillräckliga färdigheter för att vara delaktiga i spelsituationer. Detta överensstämmer med resultat från Bernstein m.fl. (2011) som även de lyfte att lägre skicklighet hos eleven innebär lägre deltagande och uppskattning av tävlingsaktivitet. Även Skolinspektionens (2018) granskning presenterade detta. Fagrell m.fl. (2012) understryker att kön också gett upphov till olika uppfattningar, då flickor uttryckt en mer negativ syn på tävlingsaktiviteter och att de ofta väljer att avstå från dessa. Alltså tyder tidigare forskning, samt våra inhämtade resultat på att elevernas uppfattningar skiljer sig beroende på dennes förutsättningar.

Skolinspektionens granskning (2018) samt Aggerholm m.fl.s (2018) sammanställning påvisar att tävlingens utfall ofta får för stort fokus. Fagrell m.fl. (2012) påpekar med hjälp av sina resultat att detta är en följd av att skolidrott efterliknat föreningsidrott i för stor utsträckning. I samband med detta uppvisar eleverna flertalet negativa beteenden genom att bli för våldsamma, uttrycka elaka kommentarer och fula ord. Resultat från vår forskning tyder även den på att fel fokus inom tävlingsaktiviteter skapat konflikter i idrottssalen samt bidragit till negativa uppfattningar från elever. Detta framkommer i Bernstein m.fl.s (2015) undersökning där elever uttryckte att de var obekväma och i vissa fall rädda för att skada sig när resultatintad aktivitet utövades. I bakgrundsavsnittet presenterades styrdokument inom svenska skolan (Skolverket, 2010; Skolverket, 2022) där formuleringar antyder att elevers utveckling av olika färdigheter och förmågor samt rörelseglädje är huvudfokus med undervisningen vilket undersökta uppfattningar från elever påvisat inte alltid är fallet. Även Skolinspektionens granskning (2018) tyder på detta.

6.2.2 Lärarstudenters uppfattningar

Den andra frågeställningen berörde lärarstudenters uppfattning om tävlingsaktiviteter. Våra inhämtade resultat visade att deras inställning till tävlingsaktiviteter formats från tidigare erfarenheter i livet. Det framstod som vanligt att personer som valde att studera till idrottslärare kom från en idrottstävlande bakgrund och därmed gärna såg fördelar med tävling då de själva hade en god inställning till det (Harvey & O'Donovan, 2013). Tävling ansågs kunna skapa struktur i salen, genom tydlig organisering och regler att följa. Lärarstudenterna var noga med att poängtera att färdighetsinläring är huvudfokus med undervisningen, inte tävlingens utfall. Samtidigt ansåg de att spelsituationer som uppstår i tävling kunde främja färdighetsinläring (Bernstein m.fl., 2013). Detta överensstämmer med det Larsson (2016) lyfter. Han antyder att då undervisningen sker i idrottshallar med regelrätalinjer är det lätt att spela efter de rätta reglerna som också används vid tävlingsidrott. Något som dock inte alltid är till elevernas fördel. Observationer via Skolinspektionens granskning (2018) exemplifierar lektioner där regelrätt fullplan 11-mannafotboll utövats vilket exkluderade mindre skickliga elever. I avsaknad av modifiering blev deltagandet från eleverna lågt. Det fanns lärarstudenter som var medvetna om att mindre skickliga elever inte gynnas av tävling och får negativa effekter då de lätt exkluderas (Harvey & O'Donovan, 2013). Även Aggerholm m.fl.s sammanställning (2018) har redovisat att mindre skickliga elever deltar i lägre utsträckning när konkurrensen på lektionen blir för hög.

Lärarstudenterna underströk att planering och modifiering av tävlingsaktiviteter var viktig för att inkludera samtliga elever. Detta ansåg de dock var enklare i teorin än praktiken. Att modifiering är positivt var något de fått lära sig under sin utbildning, men i praktiken har de svårt att lyckas med detta. Den främsta anledningen de nämnde till detta var elevernas varierade färdighetsnivåer (Bernstein, m.fl., 2013). Enligt Skolverkets kursplan för grundskolan (2022) samt ämnesplanen för idrott och hälsa (Skolverket, 2010) ska undervisningen utgöras av fysiska aktiviteter utformade så att alla kan delta och utvecklas

utifrån egna förutsättningar. Den ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa fysiska aktiviteter utifrån sina behov, syften och mål. Många lärarstudenter angav att de i början av sin utbildning hade svårt att relatera till elevernas varierande färdighetsnivåer. De utgick från sina egna upplevelser av tävling och ansåg att dagens elever har lägre färdighetsnivå än vad elever hade när de själva var i den åldern (Bernstein m.fl., 2013). Lärarstudenterna uttalade sin oro om att tävling i skolan kan gå för långt få vinnarskallar att framträda. Deras attityd uppskattas inte i skolans värld. Däremot lärarstudenterna tävling som en bra möjlighet för eleverna att träna på fair play och ett sätt att känna på hälsosam konkurrens så länge den sker på sund nivå (Harvey & O'Donovan, 2013). Skolinspektionen nämner inga av de positiva effekter lärarstudenter beskrivit (2018). Enligt Skolinspektionen är tävling under idrottslektioner något som får elever att känna sig otrygga och får dem att avstå från lektioner. Detta beror på dålig attityd som skapats när tävlingen tagit över.

6.2.3 Lärares uppfattningar

Den tredje frågeställningen uppmärksammade vilken uppfattning lärare har av tävlingsaktiviteter inom skolämnet idrott. Tre vetenskapliga artiklar försedde resultat som besvarat denna frågeställning. Gemensamt mellan de tre var att lärarna ansåg att tävlingsaktiviteter bör modifieras för att inkludera så många elever som möjligt. Detta då de eftersträvar engagerade elever som känner sig tillfredsställda i undervisningen (Bernstein m.fl., 2022; Murphy m.fl., 2014; Deliligka m.fl., 2020). Detta stämmer väl överens med skolans styrdokument (Skolverket, 2010) som även de förespråkar aktiva och intresserade elever. Lärarna nämnde dock att detta kan vara svårt att uppnå då alla elever har olika förutsättningar. Ett problem som lyftes var att elever har olika färdighetsnivåer och därför får olika svårt att bli involverade i olika moment inom aktiviteterna. Exempelvis antydde lärarna att flickor ofta exkluderas inom tävlingsaktiviteter som blir för fysiska och att pojkar dominerar i undervisningen över lag (Murphy m.fl., 2014). I grundskolans kursplan för Idrott och hälsa står det att undervisningen ska utformas så att alla elever ska kunna delta i samtliga undervisningsmoment (Skolverket, 2022).

Lärarna som undersöktes lyfte flertalet positiva aspekter med tävlingsaktiviteter. De ansåg att det är lärorikt för eleverna att få både vinna och förlora. Samtidigt får eleverna möjlighet att utveckla samarbete, god sportsmannaanda och bygga karaktär. Återigen understryker lärarna att fokus måste ligga på rätt saker, det vill säga att uppmuntra exempelvis fairplay. I gymnasiets ämnesplan för idrott och hälsa (2010) står skrivet att etik och moral i relation till idrottsutövande bör beaktas i undervisningen vilket innebär att tävlingsaktiviteter kan vara gynnsamt för att behandla detta.

Lärarna som intervjuats (Deliligka m.fl., 2020) samt tidigare forskning (Aggerholm m.fl., 2018, Barney m.fl., 2019) antyder att många elever ser tävlingsaktiviteter som positivt och kan motiveras av dessa. Aktiviteterna användes av lärarna som något intresseväckande för eleverna. Både i kurs- (Skolverket, 2022) och ämnesplans (Skolverket, 2010) syften står det att undervisningen inom idrott och hälsa ska skapa intresse hos eleverna för att vara fysiskt aktiva. I styrdokumentet står skrivet att eleverna ska få utöva en bredd av aktiviteter såsom spel, lekar och idrotter. Detta förespråkar en användning av dessa men tävlingens utformande är upp till varje lärare. Exempelvis påpekar flera lärare att det är olämpligt att räkna poäng inom aktiviteter eller utöva elimineringsspel i skolkontext (Bernstein m.fl., 2022). Både Skolinspektionens (2018) granskning och Aggerholm m.fl.s (2018) sammanställning anger att förenings- och skolidrott bör särskiljas och därmed inte utövas inom samma ramar.

6.3 Implikationer

Som lyfts fram i vårt bakgrundsavsnitt har svenska skolans styrdokument flera formuleringar som kan sammankopplas med tävlingsaktiviteter. Styrdokumentet lyfter också att varje elevs utvecklingsbehov ska tillfredsställas (Skolverket, 2022). Därmed avläses en implikation på lärarnivå gällande hur tävlingsaktiviteter bör appliceras i idrott och hälsa-undervisningen. Elevernas uppfattningar av tävlingsaktiviteter i idrottsämnet skiljer sig åt vilket är något lärarna måste ta hänsyn till när de ska planera dessa aktiviteter utformande. Modifiering kan då vara ett nödvändigt verktyg för att inkludera så många elever som möjligt. Samtidigt kan det finnas de elever som utövar föreningsidrott på hög nivå och som därmed har ett individuellt behov att tävla. De fysiska ramarna som en lärare har att förhålla sig till kan då begränsa möjligheterna att tillfredsställa varje elevs behov när en del vill tävla och andra inte. Exempel på detta kan vara i sådana fall där elevantal och storlek på idrottshall medför att det inte går igångsätta två separata matcher. Lärarens dröm kan vara att ha en match där inte poäng inte räknas och spelet utövas med modifierade regler, samt en annan match där eleverna spelar efter regelrätta riktlinjer och en vinnare och förlorare ska koras. På så sätt kan läraren begränsas av de fysiska ramar den har att arbeta med.

Det framträder också en implikation på elevnivå gällande elevers deltagande inom och uppskattning av undervisningen. Även om de resultat som gått igenom till stor del vittnar om positiv inställning från elevernas sida så gäller detta inte samtliga. Både grundskoleelever och gymnasieelever förväntas delta i undervisningen för att nå ett godkänt betyg men beroende på hur läraren utformar undervisningen så är det inte en garanti att den blir tillfredsställande. Då forskningsöversikten också påvisat att elever besitter olika färdigheter finns risken att de mindre skickliga eleverna placeras i situationer där de inte besitter tillräckliga färdigheter och därav inte kan prestera. Detta kan bli något som i sin tur leder till ett lägre betyg. Även högpresterande elever kan på så sätt hamna i en undervisningsmiljö som inte stimulerar deras utveckling om aktiviteterna ligger på för låg nivå och inte utmanar dem. Därmed når de eventuellt inte det höga betyg de eftersträvar.

7 Slutsats

Inhämtade resultat tyder på att elever, lärarstudenter och lärare besitter genomgående positiva uppfattningar kring tävlingsaktiviteter i skolämnet idrott. De finner flertalet positiva effekter med aktiviteterna och upplever de som användbara till inläring av både fysiska och sociala färdigheter. Däremot bör understrykas att samtliga tre aktörer också uppfattar problematik och negativa följder av tävling. Dessa grundas i undervisningstillfällen där fokus läggs på fel saker och tävlingens utfall blir för betydelsefullt. Genomtänkt planering där aktiviteterna modifieras anger lärarstudenter och lärare som lösningen för att inkludera så många elever som möjligt. Generellt har elever med lägre färdighetsnivå och flickor en sämre syn på tävlingsaktiviteter. Lärarstudenter och lärare var eniga om att eftersträva ett trivsamt klimat utan både fysiska och verbala konflikter för att tillfredsställa eleverna.

Vår forskningsöversikt har stärkt den uppfattning vi själva hade inför arbetet om att tävling spelar en signifikativ roll i skolämnet idrott men att forskningen kring denna är begränsad. Framför allt finns det ytterst få studier kring detta från nordisk kontext. Därmed anser vi att det finns en kunskapslucka i vilken uppfattning skandinaviska elever, lärarstudenter och lärare besitter kring tävlingsaktiviteter i skolämnet idrott. Avsaknaden av kvantitativa studier gällande uppfattningar av tävlingsaktiviteter blev också framträdande. Vi anser att mer underlag behövs för att bilda en rättvis bild av detta. Vi anser även att forskning kring exkluderande av elever beroende på färdighetsnivå och kön bör utökas då detta var ett framträdande tema och något vi uppfattade som intressant.

Genom detta arbete har vi fått möjlighet att utöka våra kunskaper kring vilka specifika positiva respektive negativa uppfattningar de undersökta grupperna besitter. Detta ser vi som användbart inför vår planering av undervisning som blivande lärare inom Idrott och hälsa.

8 Referenslista

- Aggerholm, K., Standal, Ø. F., & Hordvik, M. M. (2018). Competition in Physical Education: Avoid, Ask, Adapt or Accept? *Quest* (00336297), 70(3), 385–400.
- Barney, D., Pleban, F. T., & Muday, M. (2019). Competition as an appropriate instructional practice in the physical education environment: Reflective experiences *International Journal of Physical Education*, 56(4), 7–14.
- *Bernstein, E., Gibbone, A., & Rukavina, P. (2015). Task Design and Skill Level Perceptions of Middle School Students toward Competition in Dance-Related Active Gaming. *Physical Educator*, 72(5), 99–122. <https://doi.org/10.18666/TPE-2015-V72-I5-5687>
- *Bernstein, E., Herman, A. M., & Lysniak, U. (2013). Beliefs of Pre-Service Teachers toward Competitive Activities and the Effect on Implementation and Planning for Physical Education Classes. *Teacher Education Quarterly*, 40(4), 63–79.
- *Bernstein, E., Herman, A. M., & Lysniak, U. (2021). A longitudinal examination of preservice teachers' beliefs toward implementation of competitive activities. *Journal of Physical Education & Sport*, 21(5), 2712–2721.
- *Bernstein, E., Johnson, I., Armstrong, T., & Lysniak, U. (2022). Physical Education Teachers' Perceptions Regarding Competitive Activities: An Examination Through Social Media. *Kinesiology Review*, 11(2), 171–178.
- *Bernstein, E., Phillips, S. R., & Silverman, S. (2011). Attitudes and Perceptions of Middle School Students toward Competitive Activities in Physical Education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 30(1), 69–83.
- *Deliligka, S., Syrmpas, I., & Bekiari, A. (2020). Motivational Climate in the Physical Education Context through the Perspective of Teachers and Students. *Physical Educator*, 77(1), 78–109. <https://doi.org/10.18666/TPE-2020-V77-I1-8524>
- Engström, L-M. (2010) *Smak för motion: Fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Liber AB
- *Fagrell, B., Larsson, H., & Redelius, K. (2012). The game within the game: Girls' underperforming position in Physical Education. *Gender & Education*, 24(1), 101–118. <https://doi.org/10.1080/09540253.2011.582032>
- *Harvey, S., & O'Donovan, T. M. (2013). Pre-Service Physical Education Teachers' Beliefs about Competition in Physical Education. *Sport, Education and Society*, 18(6), 767–787. <https://doi.org/10.1080/13573322.2011.610784>
- Idrott och hälsa grundskolan* [ämnesplan]. (2022). Skolverket. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRIDR01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>

Idrott och hälsa gymnasieskolan [ämnesplan]. (2010). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DIDR%26version%3D5%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>

Larsson, H. (2016). *Idrott och hälsa – I går, i dag, i morgon*. Liber AB

*Murphy, B., Dionigi, R. A., & Litchfield, C. (2014). Physical Education and Female Participation: A Case Study of Teachers' Perspectives and Strategies. *Issues in Educational Research*, 24(3), 241–259.

Skolinspektionen (2018). *Kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa i årskurs 7–9*. Hämtad 2023 – 09 – 13 från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2018/idrott-och-halsa/kvalitetsgranskning-av-amnet-idrott-och-halsa-i-arskurs-79.pdf>

9 Bilagor

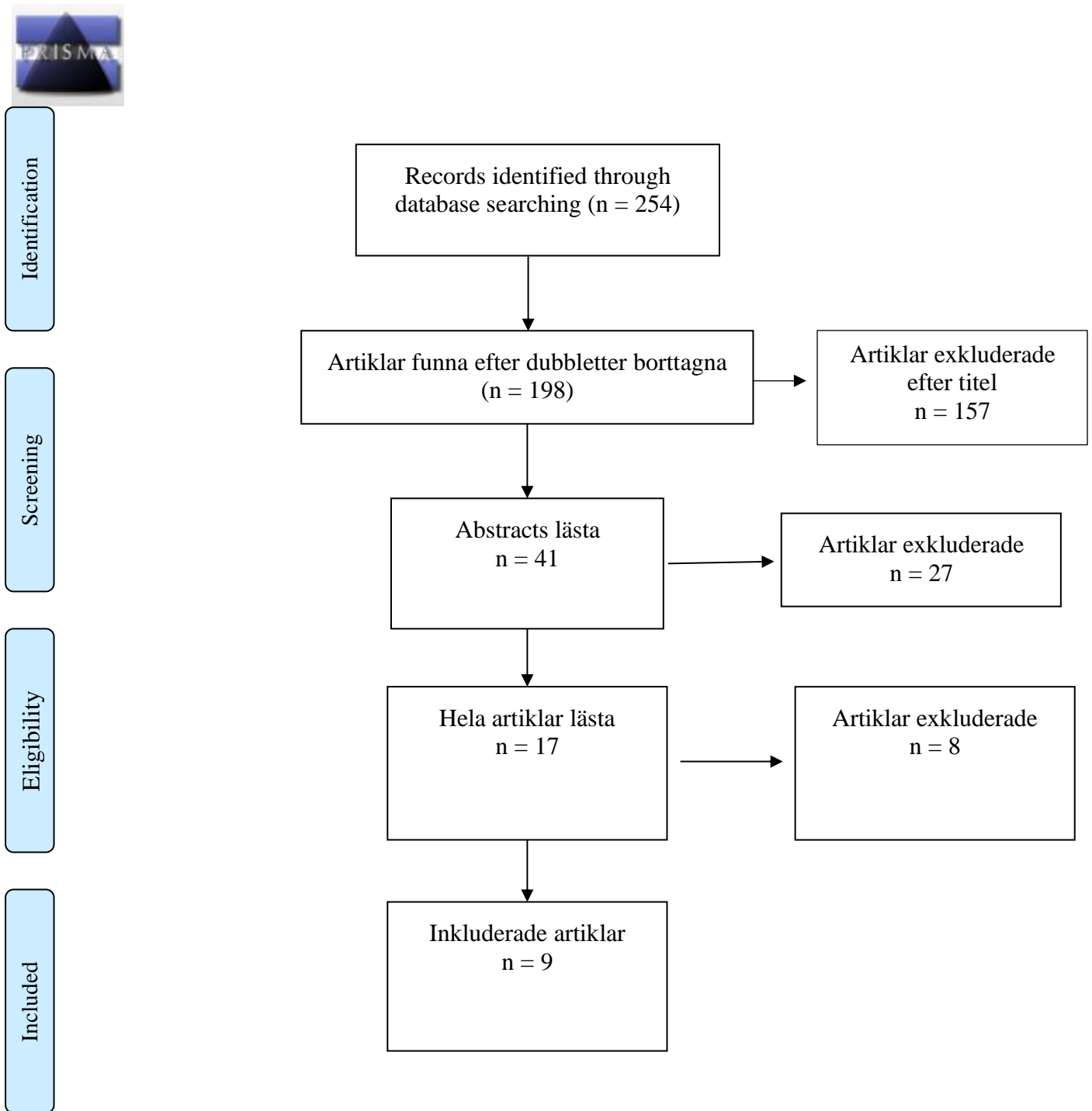
Sökhistorik

Bilaga 1

Datum	Databas	Sökord/Limits/Booleska operatörer	Antal träffar	Lästa abstracts	Urval
20230913	SPORTdiscus, Education research complete, ERIC, Ebscohost	Comepti* AND “physical education” AND Teachers or Students AND Attitudes OR perceptions OR opinions OR thoughts OR feelings OR beliefs	198	41	9

Prisma 2009 Flow Diagram

Bilaga 2

Figur 1: Prisma flödesschema för sökning och gallringsprocess (Moher, Liberati, Tetzlaff, Altman, The PRISMA Group, 2009).

Bilaga 3

Bedömningsmall för att mäta studiens kvalitet för artikel X

1. Är hypoteser, syfte och/eller eventuella frågeställningar klart beskrivna?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

2. Är problemet och rationalen för studien tydligt beskrivet?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

3. Är väsentliga begrepp definierade?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

4. Kvalitativ artikel: Får vi kunskap om forskarens förförståelse/perspektiv?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

5. Var urvalsstrategin lämplig med tanke på syftet?

Ja
Nej

För att svara ja bör det framgå tydligt varifrån undersökningsgruppen valdes, vilka som valdes och varför samt hur de valdes ut och varför? Tydliggörs eventuella inklusions- och exklusionskriterier?

Eventuell kommentar:

6. Kvantitativ artikel: Framgår det tydligt utifrån vilka grunder urvalets storlek bestämdes?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

7. Är egenskaperna/karaktäristika hos de deltagare som ingår i studien tydligt beskrivet?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

8. Interventionsstudie: Är försökspersonerna randomiserade till interventionsgrupp(er)?

Ja
Nej
Oförmögen att avgöra

Eventuell kommentar:

9. Interventionsstudie: har interventionen (programmet/en ny form av undervisning etc.) som ska jämföras beskrivits tydligt?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

10. Har studien använt en adekvat datainsamlingsmetod?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

11. Har vilken typ av instrument som använts (ex enkäter, intervjuguiden och observationsscheman) samt tillvägagångssättet vid datainsamlingen tydligt beskrivits?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

12. Är den redovisade analysmetoden lämplig?
De metoder som används måste vara lämpliga för data.

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

13. Har etiska aspekter beaktats?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

14. Är de viktigaste resultaten av studien tydligt beskrivna?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

15. Svarar resultatet mot syftet?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

16. Har man tagit hänsyn till eventuella bortfall i resultatet?

Om antalet deltagare som ”droppat av” (bortfallet) inte har redovisats, bör man svara att man är oförmögen att avgöra

Ja
Nej
Oförmögen att avgöra

Eventuell kommentar:

17. Är resultaten praktiskt relevanta?

Ja
Nej

Eventuell kommentar:

Artikelöversikt

Bilaga 4

Författare Publikatio nsår	Design	Syfte	Metod	Urval	Slutsats	Kvalitet
1. Bernstein. E, Gibbone. A, Rukavina. P, 2015	Kvantitati v studie	Undersöka elevers uppfattning om tävlingsaktivit eter genom att jämföra en rekreativtinrik tad dansaktivitet med en resultatinrikta d dansaktivitet	Enkätundersök ning	Mellanstadie elever i åldrarna 10- 14 år. 188 flickor, 203 pojkar.	Eleverna hade skilda uppfattningar.	11/17
2. Bernstein. E, Herman. A, Lysniak. U, 2013	Kvalitativ studie	Undersöka lärarstudenters s uppfattning om tävlingsaktivit eter i skolämnet och hur lärarutbildnin g påverkat denna.	Observationer samt intervjufrågor	Amerikanska lärarstudente r, 6 manliga och 4 kvinnliga.	Lärorstudenterna såg positiva effekter av tävlingsaktiviteter men beskrev också problematik med detta.	12/17
3. Bernstein. E, Herman. A, Lysniak. U, 2021	Kvalitativ studie	Undersöka lärarstudenters s syn på implementeri ng av tävlingsaktivit eter i skolundervisni ng inom idrottsämnet.	Fältanteckning ar, intervjuer samt inhämtade lektionsplaneri ngar.	9 lärarstudente r, åtta manliga och en kvinnlig.	Lärorstudenternas egen inställning till tävlingsaktiviteter avspeglades i deras undervisning. Utbildningen gav dem mer erfarenhet i hur dessa aktiviteter kan modifieras för att sedan implementeras i undervisningen.	13/17
4. Bernstein. E, Johnson. I, Armstrong.	kvalitativ studie	Analysera lärare i tjänst om deras uppfattningar	I USA analyserades facebook grupper med	Facebook diskussionsfor um med fysisks aktivitets	Kön kan ha stor påverkan i sportsammanhang om aktiviteterna	12/17

T, Lysniak. U, 2022		och erfarenheter om att använda tävlingsinslag på idrottslektioner.	idrottslärare, sökte på termer kopplat till tävling i idrottsämnet	utbildning. 656 citat, 389 kvinnor, 268 män	inte struktureras och modifieras. Inkludering genom att använda läroplan och fokusera på uppgiftstruktur för att öka deltagandet hos eleverna.	
5. Bernstein. E, Phillips. S.R, Silverman. S, 2011	Kvalitativ studie	Undersöka elevers attityd till och upplevelse av olika tävlingsaktiviteter	Observationer och intervjuer	Amerikanska mellanstadieelever i åldrarna 11-13 år. 10 pojkar, 14 flickor.	Eleverna var mestadels positiva angående tävlingsaktiviteter. Elevernas uppfattningar korrelerade med deras färdighetsnivå. Eleverna lyfte även en del negativa aspekter med tävlingsaktiviteter.	11/17
6. Deliligka. S, Syrmpas. I, Bekiari. A, 2020	Kvalitativ studie (vad gäller undersökningen på lärare, vilket är den som hämtats resultat från)	Undersöka lärarnas tillvägagångssätt för att motivera elever.	Intervjuer	Yrkesverksamma lärare med minst 10 års arbetserfarenhet. 9 manliga, 6 kvinnliga.	Lärarna ansåg att tävling är utvecklande för eleverna. De menar dock att fokus ofta kan hamna på fel saker.	13/17
7. Fagrell, B., Larsson, H. & Redelius, K. 2012	Kvalitativ studie	Belysa och analysera hur tävlingsinslag påverkar eleverna beroende på kön.	Observationer av 26 idrottslektioner från 4 olika klasser. Samt intervjuer med lärare och elever	Intervjuer med en klasslärare, två manliga respektive två kvinnliga studenter. Samt data och inspelning av två bolllektioner.	Lärarens passivitet och prioritering för att spela boll "rätt" regelmässigt skapade utrymme för hegemonisk maskulinitet.	9/17

8. Harvey, S. & O'Donovan, T.M. 2013	Kvalitativ studie	Undersöka framtida lärare inom idrottsämnets uppfattning om tävlingsaktiviteter.	Analys av journalanteckningar	35 lärarstudenter från ett brittiskt universitet som läste andra året på sin utbildning. 16 manliga, 15 kvinnliga, 4 framgick ej kön.	Tävlings sågs av lärarstudenterna som vinna eller förlora. Flera positiva effekter presenterades i samband med tävling. En del av lärarstudenterna såg tävling som negativt när den får för mycket fokus från eleverna.	13/17
9. Murphy, M., Dionigi, R. A. & Litchfield, C. 2014	Kvalitativ studie	Undersöka lärares uppfattning om flickors deltagande på idrottslektioner.	Intervjuer	5 idrottslärare på en australiensisk high school. En manlig, 4 kvinnliga.	Lärarna ansåg att flickor ofta exkluderas pga tävling i skolämnet idrott. Könsuppdelad undervisning lyftes som förslag. Lärarna hade en delad syn angående detta men samtliga såg det som omöjligt att applicera i praktiken.	10/17

